

Doelgerichtheid

Maurice Nicoll

Uit: *Psychological Commentaries on the teaching of Gurdjieff and Ouspensky / Volume 1*
Maurice Nicoll / Boulder & London: Shambhala 1984

[Vertaald door Daniël van Egmond]

We zijn allemaal in staat om te begrijpen wat in het leven doelgerichtheid betekent. Zij geeft ons een richting. Zonder doel zijn we doelloos - we gaan dan nergens heen. Zelfs indien we in ons leven geen duidelijk doel hebben, dan willen we misschien gewoon zolang mogelijk leven, ons geld bewaren of ons gemakkelijke leven in stand houden, enz. Dit is een soort doel, maar wel een erg armzalige. We gaan nergens naar toe als we ons eenvoudig vastklampen aan wat wij bezitten. Maar indien we een bepaalde baan willen hebben of een examen wensen te halen is er wel sprake van een duidelijk doel. Dan ontdekken we dat we iets moeten opofferen om het te verwezenlijken. We moeten alle nutteloze activiteiten nalaten en ons concentreren op alles wat er toe bijdraagt dat we ons doel bereiken.

Het doel in het Werk heeft een aantal overeenkomsten met een doel in het leven. Maar in vele andere opzichten zijn er grote verschillen. We kunnen ze maar tot op zekere hoogte met elkaar vergelijken. Eigenlijk is een doel in het Werk niet het zelfde als in het leven, want dat doel ligt in een volledig andere richting dan in het leven het geval is....

De meest algemene definitie die we van de betekenis van het doel in het Werk kunnen geven is: *luisteren* naar wat het Werk leert en *doen* wat het zegt.

Het doel in het Werk is altijd met "zelf-herinnering" verbonden omdat wij alleen in die toestand hulp kunnen ontvangen die ons in onze normale bewustzijnstoestanden niet kan bereiken....

In het Werk dat erop gericht is om te leren aanwezig te zijn is het eerste doel: zelfkennis - kennis van ons eigen zijnsniveau. Dit geldt voor iedereen. Zonder zelfkennis kunnen we voor onszelf geen doel formuleren. We kunnen alleen maar tot echte zelfkennis komen (in plaats van fantasieën en illusies die we over onszelf hebben) door middel van een directe en voortdurende persoonlijke waarneming van onze verschillende kanten. Daarom begint dit Werk met *zelf-observatie*. We moeten zien hoe we handelen, hoe we spreken, welke dingen er in ons zijn, in dit ding dat we "ons zelf" noemen en dat we vanzelfsprekend vinden.... Alle dingen die we volgens het Werk *niet* moeten doen en de paar dingen die we volgens het Werk wél moeten doen, zijn verbonden met het idee dat de innerlijke mens uit zijn/haar slaap kan

ontwaken en ontvankelijk kan worden voor [hemelse] invloeden. Dat is het grote doel van het Werk. Dit mogen we nimmer vergeten, want ons persoonlijke doel moet met dit hoofddoel in harmonie zijn....

Een persoonlijk doel kan alleen maar gevolgd worden nadat we al enige echte zelfkennis hebben verworven door middel van directe zelf-observatie in het licht van de instructies die we in het Werk ontvangen. Om ons wezen te kunnen veranderen, dienen we eerst iets in ons wezen te zien dat veranderd moet worden. Eerst is alles nog in duisternis gehuld en kunnen we nog niets in onszelf zien. Bewuste objectieve zelf-observatie begint met het binnenlaten van licht waarin we de dingen eerst vaag kunnen zien. Dit licht dat geschapen is onder de invloed van de weerstand die zelf-observatie oproept, zal stap voor stap sterker worden, totdat we in ons duidelijk en zonder twijfel iets beginnen te zien. Waarschijnlijk zullen we dan erg verbaasd zijn. Pas indien dit het geval is bevinden we ons in de positie om een persoonlijk doel te formuleren: tegen datgene wat we gezien hebben te werken. Stel dat het hier om een of andere negatieve emotie gaat of om een echte slechte wil. Tot nu toe hebben we ons met deze wil geïdentificeerd en waren we deze wil en was deze wil ons. Zo zijn we vele jaren in zijn macht geweest. Nu is het onze taak om ons innerlijk van deze wil *te scheiden* en het innerlijk niet méér aan te raken dan nodig is. Dit is dan ons persoonlijke doel in het werk, dat gericht is om ons wezensniveau te veranderen. De meeste mensen zijn echter tevreden met zichzelf, maar niet met hun omstandigheden. Dus als hen verteld wordt dat zij zichzelf moeten veranderen, begrijpen ze niet wat er bedoeld wordt of zien ze niet in dat dit nodig is. Indien wij echter in staat zijn om onszelf eerlijk *in het licht van het Werk* te observeren, kunnen we niet langer tevreden zijn met onszelf. Vanuit het standpunt van het leven gezien, zien we er wellicht de noodzaak niet van in om aan onszelf te werken. Maar het standpunt van het Werk is anders dan van het leven. Het Werk gaat over het ontwaken van de innerlijke mens, terwijl het leven ons juist in slaap sust en tracht te voorkomen dat wij wakker worden en de dingen gaan zien die ons in slaap houden.

Het is dus noodzakelijk dat we een onderscheid maken tussen het leven en het Werk.... Zolang we dit niet doen zal de betekenis van het doel in het Werk voor ons onduidelijk blijven. In het leven kunnen we bijvoorbeeld aan iedereen die we willen een hekel hebben, roddelen en van onze negatieve emoties genieten. Maar in het Werk is dit niet mogelijk omdat we onszelf dan innerlijk vernietigen en vergiftigen. Indien we in het Werk zijn vallen we onder meer wetten dan een gewoon mens. Dit impliceert dat we extra dingen moeten doen. We moeten *werken*. Maar de wetten waar we ons dan aan onderwerpen leiden naar onze innerlijke ontwikkeling en uiteindelijk naar een bevrijding van de wetten van het leven.... De normen van het Werk verschillen radicaal van de normen van het leven. Het is mogelijk dat we een juist leven

leiden, terwijl dit volgens het Werk niet het geval is. Daarom is het noodzakelijk dat we ons realiseren dat het Werk *een nieuwe manier van denken* is. Het is een nieuwe norm, iets geheel nieuws, van waaruit we onszelf in een geheel nieuw licht kunnen beoordelen - niet in het licht van het uiterlijke leven, maar in het licht van het Werk. Het Werk laat ons anders denken, verandert ons bewustzijn, onze denkwijze, zodat we op een nieuwe manier naar onszelf kunnen kijken. (Dit is *metanoia* - bekering)....

Er volgen nu een aantal suggesties wat onze tussendoelen kunnen zijn:

Alles wat tegen onze automatismen ingaat kan als een tijdelijk doel dienen en helpt ons om wakker te worden. Elke inspanning die gericht is op onze automatismen is een doel. Indien we deze inspanningen verrichten als we moe zijn is dat zeer nuttig, maar dan moeten we ze wél bewust doen, anders hebben ze geen zin.

We moeten allen het doel hebben om op te houden met verkeerd te spreken, d.w.z. negatief spreken en roddelen, want zij vernietigen de kracht van het Werk in ons. Dit zijn vormen van liegen en leugens kunnen onze essentie vernietigen. Probeer er steeds van bewust te zijn wat u zegt. Lukt dit niet op het moment van spreken zelf, doe het dan achteraf. Probeer te zien hoe u tijdens het spreken bent en denk daar over na.

Onderzoek wat u ondersteunt om het Werk te doen en wat u tegenhoudt en *wat u doet ophouden* om er mee door te gaan.

Door ons aan het doel van ons Werk te houden, ontwikkelen we onze wil. Het is belangrijk om na te gaan hoe belangrijk we ons doel vinden en wat we bereid zijn op te offeren om het te verwezenlijken. *De verwezenlijking van elk doel vergt inspanning.*

Merk op waar u zich aan ergert en probeer u ten opzichte daarvan *passief* te maken.

Wordt u bewust van uw innerlijke twijfels en beantwoord hen van tijd tot tijd tegen de achtergrond van de ideeën van het Werk.

Observeer uw verveling en uw neiging om over uw leven te spreken als saai enz. Dit is zeer belangrijk, want dit voorkomt een hoop zelf-vergiftiging.

Ga, nadat u iemand hebt bekritiseerd, nauwkeurig na wat u gezegd hebt en pas dit vervolgens toe op uzelf. Dit neutraliseert het vergif in u....

In het leven zijn we aan twee soorten invloeden onderworpen die we in dit systeem A en B noemen. A-invloeden behoren tot het leven en worden door het leven geschapen - door politiek, oorlog, sport, geld, enz. B-invloeden zijn van een geheel andere orde en komen van buiten het leven. De Evangelien zijn hiervan een voorbeeld. Zij komen van de bewuste mensheid en niet van de mechanische mensheid. Let nu goed op: De bewegingsdelen van de centra zijn alleen maar in staat om A-invloeden op te nemen en zijn

daar ook voor bedoeld. B-invloeden worden door de emotionele gedeelten van de centra ontvangen en C-invloeden -indien we die ooit ontmoeten- vallen op de intellectuele gedeelten....

Om in de hogere -d.w.z. meer bewuste- delen van de centra terecht te komen is *aandacht* nodig. Het is gemakkelijker om in de bewegings- of mechanische delen te blijven en het is interessant om te zien hoe we vermijden om ons in te spannen aandachtig te zijn.... Zelf-observatie leidt tot een toename van het bewustzijn van onszelf, van ons leven en van ons doel. We beginnen te zien wat er fout is, niet alleen op dit moment, maar als iets wat als een rode draad door ons leven loopt. Dit kunnen we niet vanuit de bewegingsdelen van de centra zien, want van daaruit kan het leven niet gezien worden, maar alleen afzonderlijke momenten. Het is dus volslagen verkeerd om vanuit mechanische "ikken" ons doel te formuleren. Daarom is het zeer belangrijk om na te gaan *van waaruit* we ons doel formuleren.... Grotere en meer permanente doelen in het Werk moeten op zelfkennis gebaseerd zijn die we door praktische zelf-observatie hebben verworven. Neem bijvoorbeeld negatieve emoties. Zij vormen een groot probleem. We kunnen niet onmiddellijk het doel nastreven om ons van hen te bevrijden. Maar we kunnen en moeten wel met het tijdelijke doel beginnen om geen uitdrukking aan hen te geven, zodat we hen beter kunnen observeren. Dan zien we meer en meer dat als we zoveel energie verspillen aan onze negativiteit, we geen kracht voor iets anders overhouden, zoals bijvoorbeeld voor geluk. Dan gaan we inzien dat we niet aandachtig kunnen zijn en dus niet in de betere delen van de centra kunnen komen indien we al onze energie in deze nutteloze richting sturen. Indien we dit allemaal werkelijk in onszelf hebben gezien, naast nog vele andere dingen, kunnen we beginnen om een meer permanent doel te formuleren. Bijvoorbeeld met betrekking tot bepaalde negatieve toestanden. Dat doel komt dan *vanuit een juiste plaats* in ons. Want dan zullen we beter begrijpen wat we aan het doen zijn en zullen we het werkelijk vanuit onszelf doen. Maar indien we, als we horen dat we tegen negatieve emoties moeten strijden, een doel vanuit een kleine imaginaire "ik" formuleren dat zich in het bewegingsdeel van een centrum bevindt -alleen maar omdat we horen dat we dat moeten doen- dan zullen we er niets van begrijpen. Het zal geen werkelijk deel van ons uitmaken. Het doel zelf kan wellicht juist zijn, maar het komt uit de verkeerde plek in ons. Daarom is het belangrijk om na te gaan *waar* ons doel vandaan komt en *wat* ons doel is.... Het is zeer praktisch om de vraag te stellen: "waar ben ik?" Het kan zijn dat we zeer dicht bij een slechte, benepen en gemene "ik" waren of in de laagste delen van de centra, waar ons vermogen om aandachtig te zijn praktisch nul is. Dan moeten we niet verwachten dat we er in slagen onze beslissingen tot een succes te maken. Zonder enige twijfel zal alles op een

mislukking uitdraaien. Maar enige aandacht die het resultaat is van zelf-observatie, kan ons al in een betere plaats brengen.

Laat mij u deze vraag stellen: Waar denkt u dat u aan uzelf zou moeten werken in verband met de ideeën van het Werk? Hebt u een duidelijk begrip van uw leven en wat u zou moeten veranderen? Alleen als u op deze plaats begint, zult u een praktisch doel m.b.t. uzelf hebben. *Wat denkt u dient er in u te veranderen?* Dit is een zeer interessante vraag die we nog wat nader moeten bespreken. We kunnen vanuit ons aangeleerde geweten, vanuit onze hoogmoed of vanuit onze onware persoonlijkheid, een idee hebben dat we iets zouden moeten veranderen. Maar indien we door onze verworven ideeën en opinies geleid worden, volgen we de verkeerde gids. We moeten beginnen met hetgeen het Werk ons leert, want het Werk vervangt ons verworven geweten door een werkelijk Geweten. Het leert ons wat een werkelijk Geweten ons zou leren indien het in ons zou zijn ontwaakt. Door van onze eigen opvattingen uit te gaan over wat we behoren te doen, wat we zouden willen zijn of waar we naar zouden moeten streven, staat het vast dat we - gezien vanuit het perspectief van het Werk- de verkeerde kant op gaan. Want we handelen dan op basis van onze gewone kennis en niet vanuit Werk-kennis. We zullen dan de invloed van het Werk op ons verstoren en daardoor onszelf mee laten slepen in allerlei zinloze tekortkomingen en inspanningen. Werkelijke kennis verschilt fundamenteel van wat wij gewoonlijk kennis noemen. Religieuze kennis is een speciaal soort kennis dat we door middel van een ontwikkeling van ons gevoelsleven moeten leren en stap voor stap moeten gaan begrijpen.... Indien we bijvoorbeeld met ons hoger gevoelscentrum zouden kunnen communiceren, zou ons leven er geheel anders uitzien. We zouden dan een geheel nieuwe verzameling regels ontdekken die we in ons leven moeten gaan volgen en die veel subtieler zijn dan degene die we in het gewone leven volgen. We zouden dan bijvoorbeeld ontdekken dat waar we een bepaalde situatie altijd maar op één manier beoordelen, er in werkelijkheid wel 100 of 1000 verschillende manieren mogelijk zijn. Er is niet één stereotypische manier waarop we op de gebeurtenissen in het leven moeten reageren. Dit is een van de belangrijkste dingen die we dienen te begrijpen in verband met ons doel en met de manier waarop we ons gedragen. We gedragen ons gewoonlijk op een rigide, stereotypische manier en dus hebben we de neiging om rigide, stereotypische doelen te formuleren. Er ontstaat een zekere losheid zodra we ons realiseren dat we niet altijd op dezelfde manier behoeven te reageren....

Indien wij ons doel formuleren vergeten we meestal de veranderlijkheid van het leven. We houden er geen rekening mee dat het zeer moeilijk is om aan dat doel trouw te blijven, gezien de verschillende dingen die ons kunnen overkomen. We verwachten een rimpelloze zee waarop we gemakkelijk koers

kunnen houden. Dus als we, in een ogenblik van enthousiasme, een oppervlakkig en tijdelijk doel hebben gekozen, zullen we al snel ontdekken dat het volledig onbruikbaar is en nergens toe leidt....

Om een werkelijk doel te kunnen hebben moeten we van begin af aan beseffen dat we niet in staat zullen zijn om ons er aan te houden. Daarom moeten we onszelf als het ware niet vertellen wat dit werkelijke doel is. Een werkelijk doel komt uit een dieper niveau in onszelf voort, iets emotioneels. Zoals er in Mattheüs staat geschreven: "Laat de linkerhand niet weten wat de rechter doet" (6: 3). In de taal van de parabels verwijst "links" naar onze zwakke kant, d.w.z. naar onze persoonlijkheid, terwijl "rechts" naar het diepere niveau in ons verwijst dat veel werkelijker is. Indien wij vanuit onze linkerhand een doel formuleren en onszelf voorhouden dat we er beter door zullen worden, dat het verdienstelijk is om dat doel na te streven en dat anderen ons er voor zullen prijzen, dan gebeurt dit dus niet vanuit onze rechterhand of werkelijke kant. Daarom moet een werkelijk doel altijd iets zijn dat we nooit volledig in woorden uitdrukken, zodat onze onware persoonlijkheid er niets over te weten kan komen. We moeten dan ook niet verwachten dat we dit doel op korte termijn zullen verwezenlijken. Vaak zullen we zelfs een omtrekkende beweging moeten maken of zelfs een tegenovergestelde weg moeten volgen om ons werkelijke doel te kunnen verwezenlijken. En we moeten vooral niet denken dat indien dingen fout gaan ons doel dus zinloos is. Maar het allerbelangrijkste is te begrijpen dat we nimmer direct op ons werkelijke doel af kunnen gaan maar dat we, net zoals een zeilschip op zee dat op weg is naar een bepaald doel, afhankelijk van de wind dan weer de ene richting op moeten gaan en dan weer de andere....

Het belangrijkste doel is in de Evangelien gegeven: "Zoek eerst het Koninkrijk der Hemelen en al het andere zal u gegeven worden", d.w.z. zoek eerst naar het andere zijsniveau dat ons door het Evangelie en het Werk wordt beloofd.... Onthoud dat we dit Werk niet kunnen gebruiken ter bevordering van het leven als ons primaire doel. Maar we kunnen het leven wél voor het Werk gebruiken. Dit is moeilijk te begrijpen omdat we ons niet realiseren wat bij ons het *eerst* komt. Indien we er in zouden slagen om het Werk het eerste te laten zijn, zou al het andere ons gegeven worden. We zouden gaan ontdekken wat in het leven werkelijk bij ons hoort en wat niet. Maar in deze toestand moet datgene wat gewoonlijk actief in ons is ontvankelijk worden en dat wat passief is, actief. Dit zou betekenen dat we het Werk in ons dagelijks leven beginnen te leven. Daarom dienen we om te beginnen, alles wat we in ons leven doen met het Werk in verband te brengen, ook al zal dat in het begin op een kunstmatige manier gebeuren. Dit is "alles doen in de Naam van God." We moeten trachten -ook al is dit nog zo kunstmatig- om steeds zodanig te handelen dat alles wat we in het leven doen een bepaalde relatie met het Werk heeft...